

MIKOLOGIA

KLEMENS KĘPCZYŃSKI

Stanowiska *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej — Die Standorte von *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. auf dem Dobrzyń-Diluvialplateau

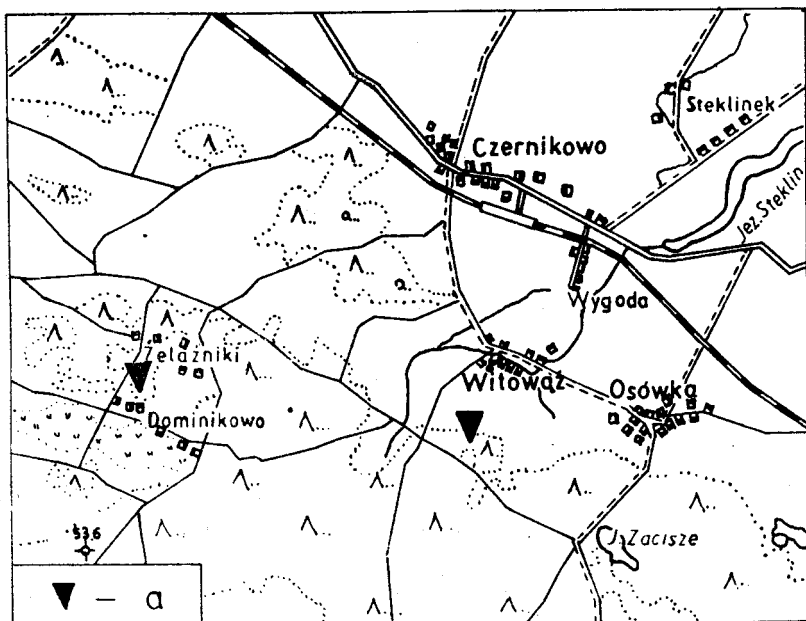
Wpłynęło 20. XII. 1962

Podczas badań geobotanicznych w 1962 roku na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej znalazłem dwa stanowiska purchatnicy piaskowej — *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. (ryc. 1): jedno przy drodze z Dominikowa do Żelaźnik na terenie gromady Obrowo w powiecie toruńskim, drugie zaś około 1 km na południe od miejscowości Witoważ na obszarze gromady Osówka w powiecie lipnowskim. Zarówno na pierwszym jak i na drugim stanowisku purchatnica piaskowa występowała na wydmach, porośniętych z rzadka skarłatą sosną. Wśród roślinności zielnej, rozwijającej się tu dość często w postaci płatów, dominowały gatunki ze zbiorowisk rzędu *Corynephoralia*. Stosunkowo najliczniej rósł tam *Corynephorus canescens*, w mniejszych znacznie ilościach *Jasione montana*, *Scleranthus perennis*, *Thymus serpyllum*, *Koeleria glauca*, *Festuca ovina*, *Gypsophila fastigiata*, *Dianthus arenarius*, *D. carthusianorum*, *Hieracium pilosella*, *Helichrysum arenarium*, *Erigeron canadensis*, *Rumex acetosella*, *Filago minima*, *Astragalus arenarius*, *Plantago indica*, *Peucedanum oreoselinum*, *Epipactis atropurpurea* (rzadko) i inne. W słabo rozwiniętej warstwie mszystej występowały *Polytrichum piliferum* i *Rhacomitrium canescens*. Z porostów niewielkie skupienia tworzyły *Cetraria aculeata*, *C. islandica* i *Cladonia spec. div.*

Na stanowisku pierwszym obok miejscowości Żelaźniki znalazłem 6 owocników purchatnicy piaskowej. Wielkość ich wahała się w granicach od 7 do 12 cm. W górnej części były one banieczkowato rozszerzone, ku dołowi zaś zwężały się dość gwałtownie w lekko wydłużony trzon o nierównej, jamkowatej powierzchni, zakończony grzybnią. Trzonem tym, do złudzenia przypominającym gruby korzeń, tkwiły w ziemi, a ponad powierzchnię gleby wystawały zwykle tylko kuliste części owocników. Osłaniające glebę peridium było prawie zawsze porozrywane. Na dru-

gim stanowisku w pobliżu wsi Witoważ występowało 8 owocników. Wysokość ich wahała się w granicach od 9 do 18 cm. Pod względem kształtu wykazywały one wielkie podobieństwo do okazów z pierwszego stanowiska, niektóre z nich tylko były nieco większe.

W Polsce *Pisolithus arenarius* ma zasadniczo dwa większe ośrodki występowania — jeden na północy, drugi w południowo-zachodniej części kraju (Caspary

Ryc. 1. a — Stanowiska *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej

Fig. 1. a — Die Standorte von *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. auf dem Dobrzyń — Diluvialplateau

1887, Skirgiełło 1952, Horbaczewski 1958, Schroeter 1889). Poza tym posiada oderwane placówki w okolicach Warszawy. Nowe stanowiska na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej byłyby do pewnego stopnia pomostem łączącym grupę stanowisk północnych z warszawskimi. Ostatnio w okolicy Krakowa zostało odnalezione drugie, bardzo bogate, obfitujące w różne formy owocników, stanowisko purchatnicy piaskowej (Kuc 1963).

Poza obszarem Polski *Pisolithus arenarius* występuje w całej Europie. W szczególności dużych ilościach spotyka się go na terenie Francji, gdzie z owocników jego produkuje się barwnik, stosowany w farbiarstwie. W Czechosłowacji wysuszone owocniki służą jako przyprawy do zup (Velenovsky 1928). Poza Europą purchatnica piaskowa rośnie również w Ameryce Północnej, w południowej Afryce, w Australii i Azji Przedniej (Skirgiełło 1952).

LITERATURA

1. Caspary R. 1887. Trüffeln und trüffelähnliche Pilze in Preussen. Schrift. d. physik.-ökonom. Gesellschaft zu Königsberg 27: 177—185.
2. Horbaczewski B. 1958. Nowe stanowiska *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. oraz obserwacje biologiczne nad tym gatunkiem. Stud. Soc. Scient. Tor. 2 (6): 1—6.
3. Kuc M. 1963. *Pisolithus tinctorius* (Mich. ex Pers.) Coker et Couch w okolicy Krakowa. Fragm. Flor. et Geobot. 9 (2):
4. Schroeter J. 1889. Die Pilze Schlesiens. Breslau.
5. Skirgiełło A. 1952. Nowe stanowiska *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. w okolicy Warszawy. Acta Soc. Bot. Polon. 21 (3): 443—446.
6. Velenowsky J. 1920. České houby. Praha.
7. Zabłocka W. 1931. Über *Boletus parasiticus* Bull. und *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. aus der Umgebung von Kraków. Bull. de l'Ac. d. Sc. et de Lettres: 177—180.

ZUSAMMENFASSUNG

Der Verfasser fand im Jahre 1962 auf dem Dobrzyń-Diluvialplateau zwei neue Standorte von *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. Einer von diesen Standorten befindet sich in der Nähe des Dorfes Żelaźniki, der zweite neben dem Dorfe Wito-
wąż. *Pisolithus arenarius* tritt dort auf sandigen Dünen auf, die mit verkümmerten Kiefern und krautigen Pflanzenarten aus der Gesellschaftsordnung *Corynephor-
talia* bewachsen sind.

Lehrstuhl f. Systematik u. Geografie d. Pflanzen d. Universität Toruń